

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОЛЯДОК ТА ЩЕДРІВОК В КОМПОЗИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ М. ЛЕОНТОВИЧА ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКІВ

У статті обґрунтовуються нюанси та особливості інтерпретацій видатних композиторів України, які здійснили вагомий внесок у розвиток та популяризацію колядок та щедрівок.

Ключові слова: колядки, щедрівки, інтерпретація, хор, вокал, композитори.

The article substantiates the nuances and peculiarities of the interpretations of prominent Ukrainian composers who have made a significant contribution to the development and popularization of carols and Christmas carols.

Key words: carols, Christmas carols, interpretation, choir, vocals, composers.

Постановка проблеми. На жаль, у переважній більшості світова спільнота навряд чи знає, звідки взявся "Щедрик" – найпопулярніша і безсмертна щедрівка як прославлення високих людських почуттів і сподівань. Більшість із тих, хто співає у різних країнах "Щедрика", навіть не підозрюють, що ця мелодія народилася в Україні.

В цьому сенсі особливо актуальним постає проблема особливості інтерпретацій колядок та щедрівок в композиторській діяльності не лише Миколи Леонтовича, але і людей, які надали життя його композиції. Адже історія «Щедрика», як і багатьох інших колядок та щедрівок – багата та різноманітна, захоплива і страждаюча, а її успіх важко з чимось порівняти.

Аналіз публікацій з теми дослідження. Важливим етапом для розвитку та популяризації українських обрядових пісень (колядок та щедрівок) стала творча діяльність багатьох вітчизняних композиторів.

Питання, пов'язані з розвитком та інтерпретацією колядок та щедрівок, знайшли помітне місце в багатьох працях українських науковців, педагогів, митців ХХ століття. Але найбільший поштовх для розвитку заклали автори, творчість яких багатогранна та неперевершена, а саме: композитори М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць, С. Людкевич та інші.

Метою нашої статті є – розкриття особливостей інтерпретацій колядок та щедрівок у творчості М. Леонтович та його соратників-композиторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтерпретація – одна з центральних тем в теорії хорового виконавства. Багатий матеріал для дослідження цієї тематики дають нам щедрівки та колядки таких творчих індивідуальностей, як М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць та С. Людкевич. Своєрідність образів, глибина художнього задуму, ідея, колоритне багатство кожної композиції містить у собі цікаві особливості їх музичних творів.

Загально відомо, що справжнім відкриттям для світової спільноти стали українські різдвяні пісні та колядки, але «Щедрик» в аранжуванні українського композитора М. Леонтовича – одне з найцінніших багатств не лише української культури, але і світової.

Безперечно, колядки та щедрівки М. Леонтовича стали унікальним явищем світової культури.

При першому прослуховуванні може виникнути уявлення, що колядки та щедрівки М. Леонтовича нескладні для виконання. Але насправді вони вимагають від інтерпретаторів вдалої майстерності та досконалої професійної зрілості, тонкого відчуття твору.

Існує безліч варіантів «Щедрика», в інтерпретації яких покладені певні традиції. У кожного диригента своє уявлення, індивідуальне бачення образів та інтерпретацій. Існує понад 350 інтерпретацій для хорів, оркестрів, поп- і рок-виконавців. Немає жодного хору, який би не включив «Щедрика» до свого репертуару.

Є три тексти цієї композиції - язичницький Новий рік ("Щедрик, Щедрик, Щедрівочка, летіла ластівка ..."), православне Різдво ("Ой на річці, на Йордані...») та американська Різдвяна інтерпретація («Дзвінка колядка...»).

«Щедрик» аранжують за власним смаком представники кардинально різних музичних течій. І кожного разу у нас є нова, оригінальна інтерпретація. Поштовх до цього М. Леонтович дав 100 років тому.

В Англії «Щедрик» називають «новорічною серенадою», у Латинській Америці «піснею великої чарівності», «піснею бурхливого моря», а в Канаді «нововиявленим сфінксом».

Окрім звуку в його автентичній формі, було багато транскрипцій твору для різних вокальних, вокально-інструментальних ансамблів, органу та симфонічного оркестру.

Але історія популярності «Щедрика» пов'язана з діяльністю двох інших видатних українців – Кирила Стеценка та Олександра Кошиця. Як диригент студентського хору, Кошиць започаткував традицію різдвяних концертів. Сама ідея виконання «Щедрика» М. Леонтовича на київських різдвяних концертах 1916 року виникла завдяки композитору Кирилу Стеценку. Він переконав сором'язливого Леонтовича передати партитуру хору.

Саме у 1919-1924 роках видатний «Щедрик» Миколи Леонтовича здійснив міжнародну тріумфальну подорож до 17 країн Західної Європи, Північної та Південної Америки, відкривши українські колядки та щедрівки світу. Це сталося завдяки закордонним гастролям Української республіканської капели (Українського національного хору) під керівництвом видатного диригента Олександра Кошиця. Але одним з найважливіших моментів в історії популярності «Щедрика» став виступ хору Олександра Кошиця у Нью-Йорку 1922 року. Саме в цей день відбулася американська прем'єра «Щедрика». Під час цих державних гастролей капели Олександра Кошиця «Щедрик» здобув міжнародне визнання, ставши хітом у світовому репертуарі українців.

Своєрідність інтерпретацій цієї колядки також полягає в тому, що вона має незвичайні риси різдвяної пісні, оскільки виконується у мінорній тональності та у досить високому темпі, і в той же час дуже коротка.

В американській інтерпретації П. Вільховський використовував більш релігійне значення, тобто він пов'язував колядку М. Леонтовича безпосередньо з Різдвом. Перекладаючи «Щедрика» англійською, автор зробив значні структурно-семантичні зміни, щоб передати головну думку колядки. При інтерпретації виникала проблема із збереженням оригінального змісту та значенням різдвяної пісні. Звичайно, інтерпретація може передати той або інший зміст, ідею чи тему твору, але передати всі нюанси неможливо, як і тонкощі оригінальної ідеї автора.

Наприкінці варто зауважити, що особливості інтерпретацій щедрівок та колядок для хору було важливим для композиторів 19 – початку 20 століття. Саме в цей час хоролий спів був надзвичайно популярною стихією, а обробки колядок та щедрівок набули великого та важливого значення як для української культури, так і світової. Інтерпретації українських колядок та щедрівок створювали композитори О. Кошиць, М. Леонтович, С. Людкевич К. Стеценко, та інші.

Серед різдвяних обробок К. Стеценка можна виділити наступні: «Дивная новина», «Павочка ходить», «Ой на горонці, в злотій кошонці», «Чи дома, дома, хазяїн дому».

Станіслав Людкевич також знаменитий своїми інтерпретаціями колядок та щедрівок. Це і збірник колядок та щедрівок для чоловічого хору «Христос родився, славіте!». У збірнику є вісім обробок С. Людкевича, серед яких і «Нова радість», «Нова радість стала», «Дивная новина» та ін..

Висновок. Композитори-класики М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць та С. Людкевич прагнули виявити та розкрити найчарівніші якості народної пісенності. У своїх доробках на тематику щедрівок та колядок вони використовували нові засоби їх художнього осмислення. Художні завдання, які ставили перед собою ці композитори спонукали їх до пошуків новітніх форм поєднання різних професійних та специфічних прийомів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Витвицький В. Леонтович Микола / В. Витвицький // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т. 4. – 285 с
- 2 Іваницький А.І. Український музичний фольклор. Підручник для вищих учбових закладів. Вінниця : Нова книга, 2004.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Гунько Н.О.